

Zenepedagógiai információforrások a XX. sz. első felében

Készítette:

Réti Tamás

Eszterházy Károly Egyetem
Neveléstudományi Doktori Iskola

Hucer 2021 Konferencia

2021. május 27-28

Budapest

Zenepedagógusok és zeneiskolák a fővárosban

- Pest-budai Hangászegyesület Nyilvános Énekiskola 1839
- Nemzeti Zenede 1867
- Országos Magyar Királyi Zeneakadémia 1875
- Budai Énekakadémia Egyesület 1867, Budai Ének- és Zeneakadémia 1868, Budai Zeneakadémiai Egyesület Zeneiskolája 1872
- Zongoratanárképzés Chován Kálmán vezetésével (Budapest) 1891, hegedű szak 1908
- Postás Zeneiskola 1902, Fodor Zeneiskola 1903
- Székesfővárosi alsó fokú zenetanfolyamok 1911, középfokú zenetanfolyamok 1912, Székesfővárosi Felsőbb Zeneiskola 1922

Tanév:

Növendékek létszáma:

1927/28

2780

1928/29

2846

1929/30

2860

1930/31

2868

1931/32

2413

„Úgy vélem a zeneművészet iránt országszerte nagy a közömbösség s igen csekély azoknak a száma, akik a zenét szeretik, értik és kultiválják, akár mint passzív hallgatók, akár mint aktív egzekutálók.”

„A zene iránt való közömbösségnek tehát egyik fő oka az, hogy Magyarországon a zenét igen kevesen tanulták és tanulják. A zenei műveltséget bizonyos fokig meg lehet szerezni a nyilvános iskolákban, a különösen zenetanítással foglalkozó iskolákban s végül magánúton, az ének, vagy valamilyen hangszer tanulása révén.” **Sztojanovits Jenő** 1906. Szabad Tanítás Kongresszusa. *Állami feladatok a zenetanítás terén* (Zene, XVI. Évf. 1934, 4. sz. 47-50.o.)

„Ahhoz, hogy a művészi zenének megfelelő publikuma legyen, okvetlenül szükséges az elemi és általában az iskolai zeneoktatás megreformálása. A főbaj természet esen itt- is, mint mindenütt, ahol baj van a tanítás körül, megfelelő tanárok hiánya. Nem a tanítók a hibások, hanem azok, akik a tanítókat tanították.” **Molnár Antal** *Énekoktatásunk reformja* (Zenei Szemle, 10. évf., 1926. 4. sz. 104.o.)

„Az iskolai énektanítás minden munkása régtől fogva érezhette oly időszakai folyóirat hiányát, mely az iskolai énektanítás egész területét átfogóan, ez úgy minden vonatkozását felölelően, kizárólag ennek a célnak a szolgálatába állítottan, s az ehhez fűződő érdekeket és érdeklődéseket kielégítően — szószólója legyen az e téren felmerülő kívánságoknak, kristályosító központja az énektanítással hivatásszerűen foglalkozók nézeteinek, állandó és éber figyelője az idevonatkozó intézkedéseknek, állapotoknak, megrögzítője a tényeknek, híradója az eseményeknek, megérzője az élő törekvések és eleven mozgalmak lüktető érverésének, összegyűjtője és közlője az énektanítás állandóan felfrissítést kívánó anyagának. Hogy legyen oly szerv, mely a központba futó erő vonzásánál fogva helyet biztosítson minden életrevaló gondolatnak, minden lappangó, elrejtett értéknek, ahonnan ezek centrifugális hajtóerővel a köz javára kiáradhassanak.” **Sztankó Béla** *Bevezetőül*. (Énekszó, 1. évf. 1.sz. 1933. 2.o.)

Zeneközlöny

Főszerkesztő: Demény Dezső

Társszerkesztők: Hoppé Rezső, Vavrinecz Mór

Megjelent: 1902-1904, 1917, 1918-1925

„Lapunknak célja, hogy a zeneirodalom remekeinek hangjegyes példákkal megvilágított zeneesztétikái méltatását adja s így az olvasót megtanítsa a remekek szépségeinek ismeretére, következésképen élvezésére is. Legcélyszerűbbnek véltük, ha erre akként törekszünk, hogy lapunk megjelenésének idejétől egész a következő szám megjelenéséig terjedő időközben a hangversenyeken előadásra kerülő fontosabb zeneműveket' méltatjuk, úgy hogy lapunk ezen koncerteken magyarázó program gyanánt használható legyen.” (1902, I. évf. 1. szám 1.o.)

Zenei Szemle

Havi folyóirat

A zenetudomány és hangversenyélet köréből

Főszerkesztők: **Járosy Dezső** (1917-1929), **Major Ervin** (1928)

Szabolcsi Bence (1929, 1947), **Bartha Dénes** (1947-1949)

Megjelent: 1917-1929, 1947-1949

- A folyóirat rovatai között megtalálhatók a zenepedagógia gyakorlati kérdéseivel és aktuális zenei nevelési problémákkal foglalkozó tanulmányok, zenetörténeti és zeneelméleti kutatások publikálása, valamint a magyar zenei élet kiemelkedő alakjait bemutató portrék, továbbá az országos zenei eseményekről beszámoló cikkek és híradások.
- A tanulmányok szerzői: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Hubay Jenő, Molnár Antal, Oswald János, Siklós Albert, Szendy Árpád ...etc.

Tanulmányok

- *Dr. Hubay Jenő: A csodagyermek; „Azon kérdésre, hogy mért vannak csak a zeneművészet terén csodagyermek, azzal válaszolhatok, hogy a zenei tehetség fejlődhetik és erősödhetik a legkönnyebben.”* I. évf. I.sz. 14.o.
- *Dr. Kodály Zoltán: Ötfokú hangsor a magyar népzeneben „ az ötfokú dallamtipus otthonos az egész székely területen, a bukovinai csángó-székelyeknél; nyomai vannak Dunántúl és a felvidéki magyarság közt, I. évf. 1. sz. 15.o., Oswald János: Közös zongoraoktatás száz évvel ezelőtt és napjainkban I. évf. 6. sz., 7.sz. 212.o., Zeneiskolák szemléje I. évf. 7. sz. 225.o.*⁵

Énekszó

Hangjegyes zenei és énekpedagógiai folyóirat

(Hangjegyes ének- és zenepedagógiai folyóirat 1934. 09. 21.-től.)

Megjelent: 1933. október 1.-1950. május 15.

A lap szerkesztői: **Kerényi György, Kertész Gyula**

Rovatvezető főmunkatársak: **Sztankó Béla** (Iskolai Énekpedagógiai rovat),

Sz. Czövek Erna és Veress Sándor (Hangszerpedagógiai rovat)

- A Magyar Énekoktatók Országos Egyesületének kiadványaként az iskolai ének- és zenetanítás kérdéseivel, tananyagával és tanítási módszereivel foglalkozott.
- Az Énekszó folyóirat tanulmányainak szerzői és a lap szerkesztői segítették az ének tárgy didaktikai és szakmatartalmi felülvizsgálatát, megújítását.
- A hazai zenei élet meghatározó eseményein túl, informált a nemzetközi zeneművészet helyzetéről, eseményeiről.
- Számos idegen nyelvű tanulmányt fordítottak magyarra.
- (dr. Leonhard Deutsch: A zongoratanítás válsága és a közepes tehetségű zongoranövendékek (1934. II. évf. 119.o.)

- A folyóirat előfizetőinek minden hónap első keddjén szemináriumokat szerveznek, aminek fókuszában kortárs zeneművek bemutatásával és zenepedagógiai módszerek terjesztésével a pedagógiai eszköztár gazdagítása állt.
- A lap előfizetői számára a kiadvány mellékleteként kortárs kórusművek partitúrái váltak elérhetővé.
- Az Éneklő Ifjúság hangversenyek szervezésével és új énekkari művek terjesztésével támogatta a kórusmozgalmak szerveződését.
- Recenziók a megjelent új kiadványokról, zeneművekről, folyóiratokról, és zenei könyvekről.
- Kotta és hangszerhirdetések, hangversenyműsorok meghirdetése.

A zenepedagógia különböző területeihez kapcsolódó változatos írások:

- *Molnár Antal*: A magyar népdalgyűjtés ügye 1934. I. évf. 3. sz. 35-37 o.
- *Kálmán György*: Milyen legyen a gyermekdarab 1934. I. évf. 7. sz. 112-114 o.
- *Czövek Erna*: Miért nem divat ma a zenetanulás? 1935. II. évf. 4-5.sz. 169-170. o.
- *Varró Margit*: Gyermekkompozíciók 1936. III. évf. 6. sz. 303-308.o.
- *Molnár Antal*: A görög zenei nevelésről 1940. VII. évf. 4. sz. 705-706
- Általános iskolai VII. osztálya számára énekeskönyv 1947 XVII. Évf. 78. sz. melléklete
- *Kodály Zoltán*: 100 éves terv 1947. XVII. Évf. 79 sz. 1-2. o.
- Énekóra vázlatok 1947. XVII. Évf. 79 sz. 3-6. o.

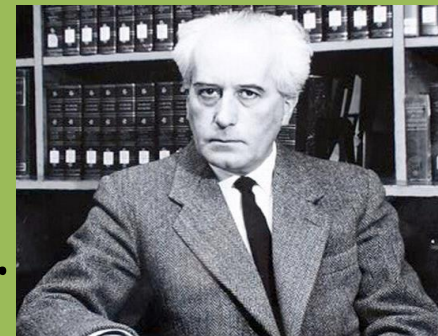
Hangszer

(Énekszó VI.-VII. évf. 1. sz. melléklete)

Megjelent: 1938-1940

Felelős szerkesztő: Veress Sándor

Főmunkatárs: Czövek Erna

- Az Énekszó című folyóirat mellékleteként megjelent Hangszer című kiadvány elsődleges célja rövid zenepedagógiai és zenepszichológiai tanulmányokkal a zeneiskolai hangszeres zenetanárok pedagógiai munkájának támogatása.
- *Horusitzky Zoltán*: A zenepedagógus igazi hivatása 1938. I. évf. 3. sz.; *Elischer Marcelle*: A gyermek és a tanár egyénisége 1938 I. évf. 2. sz. ; Dr. Gyulai Elemér: Egy zenepszichológiai kísérletsorozat tanulságaiból 1939. II. évf. 1. sz., *Vásárhelyi Zoltán*: A meggyőző erő szerepe a hangszerpedagógiában 1939 II. évf.
- A hangszerjáték módszertani és didaktikai problémáinak elemzése: *Sándor Margit*: A skálák és felbontott akkordok gyakorlásának racionalizálása 1938. I. évf.3. sz., *Czövek Erna*: Játsszassunk-e átiratokat? 1939 II. évf.2.sz
- Beszámolók és hírek országos rendezvényekről
- A lapra előfizetőknek zenepedagógiai előadások szervezése (1939): A zongorajáték mechanikai és billentési problémái ea.: *Földessyné Hermann Lula*, A hegedűpedagógia alapfogalmai ea.: *Vásárhelyi Zoltán*; Formai elemzés a zenetanításban ea.: *Molnár Antal*

Magyar Zenei Szemle

Főszerkesztő: Bartha Dénes

Megjelent: 1941-1944

- A főszerkesztő célja a zenepedagógia átfogó kérdéseivel foglalkozó tanulmányok, valamint a magyar zenetörténeti kutatások és zeneesztétikai értekezések tudományos igényű megjelentetése.
- A tanulmányok szerzői között *Bartók Béla, Isoz Kálmán, Gárdonyi Zoltán, Horusitzky Zoltán, Kodály Zoltán, Molnár Antal, Vikár Sándor...*
- A folyóirat főszerkesztője zenepedagógiai szemináriumokat szervez a Zeneművészeti Főiskola X. termében. Az előadások között 1941-ben zenepedagógiai szakmaspecifikus témák: Bartók Béla Mikrokozmosza; Az óvoda zenei problémái; Kevéssé ismert gyermekdarabok növendékek előadásában; Népzene a zenetanításban, A zongoratanítás célkitűzései A zongoratanítók célkitűzései; A protestáns egyházi zenei és a népdal közös vonásai.
- Az előadók között vezető zenepedagógusok: Földessyné Hermann Lula, Molnár Antal, Veress Sándor, Böszörményi Nagy Béla

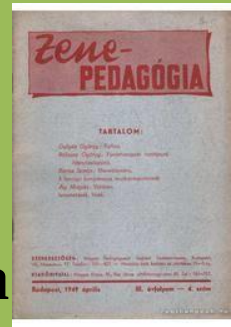
Zene-pedagógia

Főszerkesztő: Czövek Erna

Szerkesztőbizottság: Kertész Gyula, Sz.Demény Magda

Szerványszky Endre

Megjelent: 1947-1950

„A Zenepedagógia az építeni szándékozó zenepedagógusok szöcsöve kíván lenni. Helyet kap benne minden egészséges irányzat, sőt helyet kívánunk adni egymással ellentétes megnyilatkozásoknak is, mert a vita ugyanannak a problémának különböző szempontból való megvilágítása csak termékeny lehet.” (Czövek, I. évf.1. sz. 4.o.)

- A lap fókuszában a magyar hangszeres zeneoktatás didaktikai, módszertani és tartalmi kérdései.
- A szerkesztők célja a korszerű zenepedagógia gondolkodásról vallott nézetek és eredmények széles körben való terjesztése.
- A lap hasábjai a zeneoktatási rendszer aktuális szerkezeti kérdéseivel és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó írásokat, módszerismertető tanulmányokat, valamint a hangszeres oktatás gyakorlatát segítő közleményeket, és recenziókat tartalmaznak .
- A szerzők a magyar zenei élet vezető szakértői: Szabolcsi Bence-zenetörténész, művészettörténész, Ujfalussy József-zenetörténész, zenesztéta, Járdányi Pál-zeneszerző, zenepedagógus, népzene kutató, Szöllősy András-zeneszerző, zenetudós, Kerényi György-zeneszerző, népzene kutató, Szerványszky Endre-zeneszerző, Maróthy János-zenetörténész, Irsai Vera-zenepedagógus, Czövek Erna-zenepedagógus....stb

A Zene-pedagógia 1948-1949-es évfolyamaiból

- Mit tanítsanak, mit tanítanak a vidéki zeneiskolák? Csáth Olga 1947. I. évf.1.sz.
- Új magyar hangszerpedagógia 1948. II. évf. 2.sz.
- Tudnivalók az évvégi vizsgákról 1948. II. évf. 5.sz.
- Az alsófokú zongoratanítás tanterve 1948. II. évf. 7.sz.
- Az improvizálás előkészítése 1949. III. évf. 2.sz.
- Muzsika-mechanika-technika R. Hitz Klára 1949 III. évf. 5-6.sz.
- Az I. országos zenepedagógus-kongresszus 1949. III. évf. 7-8.sz.

Zenei nevelés

Főszerkesztők: Gráber Lajos, Petneki Jenő

Megjelent: 1947-1948

- Az állami engedélyű zeneiskolák hivatalos lapja.
- Tanulmányok a hazai és nemzetközi zenei életről.
- Az orosz zenepedagógia eredményeinek bemutatása, megismertetése.

Összegzés

- Magyar Kórus Lap- és Zeneműkiadó alapítása 1931
- A zenepedagógiai folyóiratokon keresztül széles körben megismerhetővé vált Kodály Zoltán és tanítványainak újító tevékenysége, ami hosszú távon determinálta az iskolai zenei nevelés gyakorlatát és a magyar zeneoktatás megreformálását
- A zenepedagógiai folyóiratokban szakmaspecifikus publikációk megjelenése, zenei ismeretterjesztés virágzása, a hazai énekkultúra támogatása
- Minőségi változás a zeneoktatás és zenetanárképzésben

„Minden teendőnk egyetlen szóban foglalható össze: **nevelés**. De kölcsönös. A magyar **tömegeket közelebb kell hozni a magasabb művészi zenéhez**. Ennek kizárólagos hívei pedig nem élhetnek itt elefántcsonttoronyban: tudomásul kell venniök, hogy **van külön magyar zenei hagyomány**, annak termékei éppoly tökéletesek a maguk nemében, éppoly tiszta és magas művészetet jelentenek, mint a nyugati nagy zeneirodalmak. Tudniok kell, hogy további magyar zenei élet csak e hagyomány alapján, annak levegőjében fejlődhetik.” (Kodály, 1964, 49. o.)

Felhasznált irodalom:

- Breuer, J. (1975). *Harminc év Magyar Zenekultúrája*. Budapest: Zeneműkiadó.
- Gesztler, Ö. (1937). *A Budapest Székesfővárosi Felsőbb Zeneiskola Huszonötéves Fennállása Alkalmából Kiadott Emlékkönyv 1912-1937*. Budapest: Budapest Székesfőváros Házinyomdája.
- Geszler, Ö. (1936). Budapest székesfőváros zeneoktatása. In: Molnár, I. *A magyar muzsika könyve* (old.: 243-245). Budapest: Merkantil-Nyomda.
- Hofecker, I. (1886). *A magyar zeneoktatás története*. Budapest: Bagó Márton és fia.
- Kazatsay, T. (1936). Városi, egyesületi és magánzeneiskolák. In: Molnár, I. *A magyar muzsika könyve* (old.: 24-251). Budapest: Merkantil-Nyomda.
- Kodály, Z. (1964). Zenei belmisszió. In: Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok. I. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest.
- Major, E. (1936). Pest-Buda régi zeneiskolái és a Nemzeti Zenede. In: Molnár, I. *A magyar muzsika könyve* (old.: 241-245). Budapest: Merkantil-Nyomda.
- Molnár, A. (1928). *Zenepedagógiai kultúra*. Budapest: Rozsnyai Károly Kiadása.
- Pethő, V. (2020). Az iskolai énekoktatás helyzete és Kodály pedagógiai reformgondolatainak elterjedése az 1930-as, 1940-es években. In: Dalos, A- Ozsvárt, V. Járdányi Pál és kora old.:221-239). Budapest: Rózsavölgyi és Társa
- Varró, M. (1921). *Zongoratanítás és zenei nevelés*. Budapest: Rózsavölgyi és Társa.
- Veszprémi, L. (1976). *Zongoraoktatásunk története*. Budapest: Zeneműkiadó.
- <http://www.parlando.hu/1962/1962-10/1962-10-04-Zenepedagogia.htm> letöltés ideje: 2021-03-08
- http://real.mtak.hu/57940/1/10_EPA00011_iskolakultura_2010-03.pdf letöltés ideje: 2021-03-08
- http://db.zti.hu/mza_folyoirat/index.asp letöltés ideje: 2021-03-08

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!